

הכפתור

מחזה מאת: מאור כהן

במאי: איקה זהר

שחקנים: רמי ברוך ורובי מוסקוביץ'

מוגש לפסטיבל תיאטרון קצר 2019 במסלול "קצר על גדולים"

הכפתור

כמה מילים על המחזה:

אל משרד ממשלתי אפלולי ומסתורי מגיע בחור צעיר ואמביציוזי לחפיפה לקראת כניסה לתפקיד. המשימה: בעת הינתן האות, עליו ללחוץ על כפתור המוצב במרכז החדר. החופף: עובד ותיק, נאמן אך נטול מוטיבציה, אשר מגן בחירוף נפש על עבודתו, חרף ותק של 21 שנים חסרות תכלית במקום. בין השניים נוצר קונפליקט סביב ייעודם של הכפתור ושל עובדי המשרד, כמו גם סביב השאלה: האם יילחץ הכפתור עוד בטרם יצא היום?

הדמויות:

אָלִיפּוֹנְדֵר (בשנות החמישים לחייו) ואַבְרָיָאֵל לוקמוטוב (הנראה בסוף שנות השלושים לחייו). דבר לא ידוע על עברם או חייהם של הדמויות.

על המחבר:

מאור כהן, דוקטור לסביבה והחברה, מרצה, השתתף בפסטיבל "חג המחזמר בת ים - 2013" כיוצר, כותב ומלחין, יוצר הסדרה "טהרן" בתאגיד השידור. מוסיקאי לעת פנאי ומצוא, נשוי ואב לשניים.
טלפון: 050-7402526

Email: maorkohn@gmail.com

במאי: איקה זהר

שחקנים: רמי ברוך ורובי מוסקוביץ'

המחזה

על הבמה תפאורה של משרד קטן, חלון פתוח אל רחוב ועל אדנו תלויה אדנית שיחי תבלין, שולחן קטן ניצב בפינת החדר ועליו קערה קטנה המשמשת ככיר, קומקום חשמלי ומספר כלים הנושאים תוויות של "קפה", "תה" ו"סוכר", וגם רדיו ישן. בסמוך לשולחן מוצב כיסא עץ. על הקיר לוח משמרות עובדים ועליו טבלת ימים ושעות ובה מצויינים שמות. מעל הלוח, שעון מחוגים. במרכז החדר תיבה שחורה וגדולה ועליה ניצב כפתור אדום גדול, המאיר באור. הכפתור נראה ככזה האמון על הפעלתו של נשק להשמדה המונית.

[אליפונדר ישוב על הכיסא, שותה תה עם התיון בכוס וקורא ספר עטוף נייר לבן. אבריאל מקיש בדלת ונכנס פנימה לבמה מבלי שנענה].

אבריאל:

שלום, צהרים טובים.

אליפונדר [מניח את הספר על הכיסא, ספל התה על השולחן וקם לקבל את האורח]:
שלום.

אבריאל [מושיט ידו ללחיצה]:

אני אבריאל, אבריאל לוקמוטוב. נעים מאוד.

אליפונדר [לוחץ את ידו בהסתייגות]:

נעים מאוד.

אבריאל:

אתה.... [קורא מתוך פתק] אליפונדר...?

אליפונדר:

כן. זה אני. במה אני יכול לעזור לאדוני?

אבריאל:

זה בשבילך, הם ביקשו שאני אתן לך את זה.

[מניח בפניו מכתב רשמי מודפס]

[אליפונדר פותח את המכתב וקורא בו]

אבריאל:

אני...באתי הנה, כמו שהם ביקשו ממני, לחפיפה...אתה מבין....

אליפונדר:

אההה.. אתה העובד החדש!

אבריאל:

כן! אני! הם ביקשו שאגש אליך...ש...תחפוף אותי על התפקיד.

אליפונדר:

בשמחה, בשמחה, בודאי! שיהיה בהצלחה! באמת! זה תפקיד נהדר. המון אחריות. ובמחילה ממך – גם המון סיפוק. אבל אתה תצליח, אל דאגה.

אבריאל:

לא דואג. ואם לומר את אמת, אני אפילו נלהב. תראה, החלפתי המון עבודות בחיי. אבל משהו כזה עוד לא עשיתי. אני מוכרח לומר לך, אני לא מצליח להיזכר מתי הייתה הפעם האחרונה שכל כך התרגשתי מעבודה חדשה.

אליפונדר (במתק שפתיים):

נהדר! אני מאוד שמח בשבילך. ושוב, מאחל לך הצלחה. איך לומר? הצלחתך – הצלחתינו! בסדר, בוא ואראה לך את העניינים כדי שתוכל להיכנס אליהם ולהתחיל... מתי, אגב, אמרו לך שתוכל להתחיל לעבוד?

אבריאל:

מבחינתם, כבר היום. זה כמובן תלוי באורכה של החפיפה וביכולת שלי לקלוט את כל הניואנסים ולהשתלב בצוות. אבל הם מניחים שזה לא יארך הרבה מדי זמן, ואולי אפילו אני אוכל להתחיל כבר בסוף המשמרת שלך.

אליפונדר [נראה משועמם מכל הנאום]:

יופי! באמת יופי! כפי שצינתי. אז, במחילה, ...בוא נתחיל.

אבריאל:

כן! נתחיל!

אליפונדר:

[לוקח אותנו אל המטבחון הקטן שמאחור, כיור, קומקום חשמלי, שתי כוסות וערכת תה/קפה/סוכר]:

זה המטבחון שלנו, כפי שאתה רואה, לא מדובר במשהו מפואר. יש לך פה קפה שחור, תה וסוכר. נס קפה כל אחד מביא לעצמו מהבית וחלב יש במשרד של המזכירה בחדר ליד השירותים.

אבריאל:

ברור. ליד השירותים...

אליפונדר:

כן. בקצה המסדרון, איפה שנכנסת. יש שם דלת שחורה עם מדבקות ירקרקות עליה?

[אבריאל מהנהן לאות הבנה]

שם!

[אבריאל ממתין ללא תגובה].

תרצה קפה, אגב?

אבריאל:

לא תודה אדוני.

אליפונדר:

הבנתי....

[אליפונדר ממשיך אל לוח עם טבלה שתלוי על הקיר]:

...וזה לוח המשמרות שלנו. אתה, לפי מה שאני מבין, מחליף את שוקרון, נכון?

אבריאל:

כן.

אליפונדר:

אם כך, איפה שכתוב שוקרון תמחק ותשים את עצמך במקום. תוכל לעשות זאת כמובן בזמן המשמרת. בסדר?

אבריאל:

בודאי! אין שום בעיה.

אליפונדר:

[ניגש לחלון]: זה החלון, ופה האדנית עם הנענע. אנחנו הסכמנו בינינו שכל אחד במשמרת שלו יבדוק שהאדמה מספיק לחה, ואם זה יבש יוסיף מעט מים. אני מקווה שזה מקובל גם עליך...

אבראל:

כן...מקובל לחלוטין.

אליפונדר:

...כי לא מדובר פה באיזה תנאי קבלה, אתה יודע. בסך הכל אנחנו עושים את זה בשבילינו.

אבראל:

בודאי. ברור לגמרי. אשמח כמובן ליטול חלק. רק שאלה, האם ניתן לשתול באדנית גם עשב לימון? אני אוהב את החמוץ...

אליפונדר:

[ניגש למקלט הרדיו הישן]:

יש דברים שמוטב שיישארו כמות שהם... אבל לאחר שתוציא כמה שנים במשרד אפשר שנוכל לדון על כך.

אבראל:

אני מבין לחלוטין.

אליפונדר:

ופה יש לך רדיו, אתה יכול להאזין לאורך כל המשמרת, אבל, ברמת העיקרון, אפשר לקלוט פה רק את רשת ב'.

אבראל:

מצויין. אני אוהב את רשת ב'.

אליפונדר:

מדיי פעם אנחנו מקבלים גם את היומון, אבל פרט לכך מקובל שכל אחד מאיתנו מביא איתו כמה ספרי קריאה מהבית.

אבראל:

אני...איך לומר....? הקריאה היא ממני והלאה. את הריגושים שלי אני שואב בדרך כלל מדברים קצת אחרים.

אליפונדר:

באמת? מותר לי לשאול ממה?

אבריאל:

בודאי! אני עושה מדיטציה. אני אוהב להתכנס לתוך עצמי ולחפש אחר האמת הפנימית שלי.

אליפונדר:

אם כך אתה כמעט ומושלם לתפקיד. לא יכולתי לחשוב על פרסונה נכונה יותר ממך למילוי תפקיד בעל משמעות כל כך גדולה כזו.

אבריאל:

תודה אדוני. אני מעריך מאוד את הדברים. נמשיך?

אליפונדר:

נמשיך!

[ניגש אל השעון]: זהו ידידך הגדול ביותר במשמרת. שעון העצר המחזורי אשר מסיים סיבוב בכל שש שעות ומתריע בכך על סופה של המשמרת ותחילתה של משמרת חדשה. עם הזמן תלמד לאהוב אותו כאילו היה...אחד מילדיך. וזה....

[ניגש אל הכפתור האדום הקטן הניצב על קופסת מתכת באמצע החדר]: זה הכפתור!

אבריאל:

זה?

אליפונדר:

כן זה!

אבריאל:

ומה אני אמור לעשות איתו? ללחוץ עליו?

אליפונדר:

לא!!! לעולם אין ללחוץ עליו, אלא אם תידרש לכך. שם, על הקיר, ישנו רמקול קטן. בכל חייך יהא הוא שקט כאבן מְדַרְך. רק אם, ואך ורק אם, ולא בשום דרך אחרת אי פעם, תתקבל הודעה, דרך הרמקול, ללחוץ על הכפתור, רק אז, ואך ורק אז תפקידך הוא לגשת לכאן [ניגש אל הכפתור] וללחוץ על הכפתור. בכל שאר הזמן אין לך כל דבר ועניין עם כפתור זה או אחד הדומה לו.

אבריאל:

...

אליפונדר:

ומה?

אבריאל:

ומה הלאה?

אליפונדר:

זהו. זו העבודה. בהצלחה.

אבריאל:

לא....כוונתי הייתה...ואז מה קורה?

אליפונדר:

אז אימתי?

אבריאל:

אז.. עם הלחיצה על הכפתור. מה קורה?

אליפונדר:

מה קורה איפה?

אבריאל:

מה קורה מה קורה?! כלומר, מה עושה הכפתור לאחר שאני לוחץ עליו.

אליפונדר:

עושה! זאת רק על המנהלים או על הוותיקים שבנינו לדעת. לא על עובדים זוטרים כמונו. אנחנו, כל תפקידנו הוא ללחוץ על הכפתור לכשנידרש לכך. מה קורה אחר כך? זה כבר עניין לבעלי תפקידים בכירים מאיתנו.

אבריאל:

כלומר.....אין לך שמץ של מושג מה יעולל הכפתור והיכן הוא יעולל זאת אחרי שתלחץ עליו.

אליפונדר:

איזה עניין יש לי בסוג כזה של ידע? ידע כזה עלול להרתיע אותי מללחוץ על הכפתור, הלא כן?
ואז? איך הועלתי במשימתי? האם מילאתי את תפקידי? לשם מה העסיקו אותי? מדוע להם לשלם
את ימי כאן ועוד בכסף רב וטוב? עדיף להם ולי שלא אדע מה תכליתו של הכפתור!

אבריאל:

ובכל שנותיך כאן.... כמה זמן, אגב, אתה משרת במקום?

אליפונדר:

21 שנים כמדומני. כמעט מאז שאני זוכר את עצמי.

אבריאל:

ובכל 21 שנותיך כאן, כמה פעמים יצא לך ללחוץ על הכפתור?

אליפונדר:

אף לא פעם אחת.

אבריאל:

כלומר, אתה לא יודע דבר וחצי דבר על מה שיש בקצה השני של הכפתור הזה.

אליפונדר:

נכון!

אבריאל:

והסקרנות? היא לא אוכלת אותך?

אליפונדר:

מדיי פעם! אני מודה!

אבריאל:

21 שנים.

אליפונדר:

21 שנים – לא פחות.

אבראל:

אתה עומד בוקר בוקר מעל הכפתור, וכל הכוח הזה, וכל העוצמה הזו בידיים, ומעולם, אפילו לא פעם אחת בכל חייך, לא התפתית ללחוץ על הכפתור, ולו רק כדי לראות מה הוא עושה.

אליפונדר [בגאווה]:

אף לא פעם אחת!

אבראל:

אני מוכרח לומר שאני מקנא בך.

אליפונדר:

מצויין! בקרוב תמלא אתה בעצמך את תפקיד רם המעלה ורב האחריות הזה שאתה כל כך חושק בו. הלא כן ידידי?

אבראל:

אני לא כמוך!

אליפונדר:

הווה אומר?

אבראל:

לי אין את הפריבילגיה הזו של האדישות, אליפונדר. אני טיפוס קנאי וסקרן, (וזה, אגב, מה שמאפשר לי לצלול לתוך עצמי, לחפש מהי מהות הקיום שלי ולמצוא לעצמי סיבות להמשכה). ההימצאות של הכפתור הזה מול העיניים שלי היא בעלת פוטנציאל משמעותי להוציאני מדעתי באחת. פתאום מנקרים בי ספקות, אולי אני לא באמת מתאים לתפקיד?

אליפונדר:

זאת לא אחריותי לקבוע. יחליטו הממונים. עד אז אתה מוזמן להתרשם מ...

אבראל:

בוא נלחץ עליו!

אליפונדר:

סליחה?

אבראל:

בוא נלחץ על הכפתור! מה אכפת לך?!

אליפונדר:

אסור ללחוץ על...

אבראל:

אני יודע! אני יודע! עזוב מה אסור ומה מותר. בוא נעשה משהו שהוא מחוץ ל-'אסור', מחוץ לכללים. נראה מה יקרה. אל תאמר לי שהדבר לא עלה בדעתך בכל הזמן הזה שאתה כאן. ואם תאמר, ספק אם אוכל להאמין לך!

אליפונדר:

עלה גם עלה, בודאי.

אבראל:

נו....

אליפונדר:

נו מה?!

אבראל:

נו...אז לחץ! זה הזמן. לך תדע אם תחיייה מחר. אתה רוצה למות בידיעה שלעולם לא תדע מה יקרה אם תלחץ?

אליפונדר:

אתה משדל אותי לדבר עבירה רק על מנת לספק את יצריך החייתיים? עוד לא חמש דקות אתה כאן וכבר אתה מוכן ליטול את הסיכון בשואה אפוקליפטית, רק לשם מה? הסקרנות שלך?!

אבראל:

מזל טוב. הצלחת לעורר אותה אפילו יותר.

אליפונדר:

עכשיו זה ודאי. אתה אינך מתאים לכאן.

אבריאל:

כל זה סתם תירוצים. אתה הרי משתוקק ללחוץ על הכפתור לא פחות ממני. אני? אני רק בתחילת הדרך. לי יש עוד זמן. אני אוכל להחליט ללחוץ על הכפתור גם מחר. אבל אתה? אתה כאן כבר 21 שנים ועדיין לא לחצת. אתה ודאי טעון כמו אקדח מוכן לירי. ועוד רגע ייפלט לך הכדור. לחץ אליפונדר! מה איתך? לחץ על הכפתור!

אליפונדר:

אתה משוגע. אתה תהרוג את כולנו!

אבריאל:

וזאת מנין לך? אתה רוצה שאני אלחץ?

אליפונדר:

לא!! רחמנא ליצלן! ואני חושב שכדאי שתלך. צר לי אך המשרה הזו אינה על מידותיך, טובות כרעות!

אבריאל:

אולי. אולי אתה צודק. אני אלך, בסופו של דבר, ואתה? אתה תישאר כאן בתוך בית הכלא הזה, אוחז בכוחות העל אבל נטול יכולת לעשות בהם כל שימוש. אתה אימפוטנט!

אליפונדר:

ומה אם...

אבריאל:

מה אם מה? אם תשוגרנה לחלל מאות פצצות אטום? אם יושמד העולם? אם תיכחד האנושות? מה אם מה? ממה חושש אדוני? אתה באמת חושב שהכפתור הזה הוא הוא חזון אחרית הימים של האנושות? הכליה? האבדון? אני מוכן להתערב איתך, על כסף, שאין ולא כלום בצידו השני של הכפתור. עורבא פרח ותו לא!

אליפונדר:

אם כך, לשם מה הוא כאן לדעתך?

אבריאל:

לשם כלום. לשם דבר. לשם עצם היותו. לשם האיום שבבסיס קיומו. אין שום דבר מעבר לכך.

אליפונדר:

אני אינני מאמין.

אבריאל:

אם כך, לחץ ונראה מה יקרה.

אליפונדר:

אנא ממך, לך מכאן! עשה עמדי ועם יתר האנושות חסד ופשוט חזור כלעומת שבאת.

אבריאל:

באתי לעבוד. באתי לחפיפה.

אליפונדר:

החפיפה האמונה על מידותיך נמצאת במספרה אשר בקרן הרחוב.

אבריאל:

הרי ברור לך כשמש ביום בהיר שהכפתור הזה עתיד להילחץ עוד בטרם יצא היום. שום דבר שתאמר או תעשה לא ימנע זאת. זוהי פקודה משמים. צו אלוהי. אני מרגיש כמעט כאילו מוטלת על כתפיי שליחות ללחוץ על הכפתור. אם כך, אני מציע לך אדון אליפלט...

אליפונדר:

אליפונדר....

אבריאל:

מה שחשוב לך...

להניח בצד את כבודך, את שנותיך ואת האגו שלך, ולהיות זה שזוכה ללחוץ על הכפתור אחרי כל כך הרבה שנים של ותק! מגיע לך אליפונדר. זה שלך!!!!

אליפונדר:

אני מוכרח לציין כי יש קווי היגיון בכל בליל הטירוף של דבריך. אם יש מישהו שראוי לספק את סקרנותו וללחוץ על הכפתור זה לא אחר מאשר אני. ובכל זאת....

אבריאל:

עד שתחליט תיפרד ממני דעתי ותצא לגייס לעצמה קורבן אחר להתעלל בו! אם לא אתה תלחץ, אני אלחץ!

[אבריאל ניגש לעבר הכפתור]

אליפונדר:

[קופץ לעבר הכפתור ומגן עליו בגופו]

לא!!!! מה אתה עושה? ללא ספק נטרפה עליך דעתך.

אבריאל:

זו אליפונדר. תן לי ללחוץ!

[השניים נאבקים מאבק עיקש ובסופו מצליח אליפונדר להכריע את אבריאל. זה ניגש לצד, בוחן את הנזקים ומגבש אסטרטגיה כשהוא מלטף את פניו]

אבריאל:

כל כך עצוב בעיני....

אליפונדר [בציניות]:

מה כל כך עצוב בעיניך, מר....[מביט שוב בדף] לוקמוטוב.

אבריאל:

בסך הכל אני הרי עושה את מה שאתה היית אמור לעשות כבר מזמן. אני....עושה את העבודה שלך! אתה, לך קטוף נענע מן העציץ ותכין לך תה ערבי בחוש. אני-

אליפונדר:

הכפתור לא יילחץ. על גופתי!

אבריאל:

בטח שיילחץ! על אפך ועל חמתך! ברגע שתזוז מכאן אני אתנפל עליו וארמוס אותו בשתי ידי גם אם יושמד העולם. נפל הפור! השלם עם כך.

אליפונדר:

אם כך – לך להזדיין לך!

[אליפונדר לוחץ על הכפתור]

[דבר לא קורה]

[דממה]

אבריאל:

[שולף קופסת סיגריות ומצית לעצמו אחת. אליפונדר מביט בו באדישות]

רואה? אמרתי לך. סתם כפתור!

[אליפונדר מסתכל עליו בלי נוע ואבריאל מציע לו סיגריה]

רוצה?

אליפונדר:

הסיגריה שאחרי?

אבריאל:

הסיגריה שלפני.

אליפונדר:

לא תודה, אני לא מעשן, זה....מזיק לבריאות.

אבריאל:

מה שווה הבריאות שלך אליפונדר אם אין לך כל תכלית?

[אליפונדר מביט בדממה באבריאל שלוקח עוד שאכטה מהסיגריה]

אז מתי אני מתחיל לעבוד?

-סוף-